

Het lelijke gezicht van een minderheidskabinet

Het kabinet Rutte II is nog bijzonderder geworden dan Rutte I. Vooral nu ze ook zelf ontdekt hebben dat het materieel een minderheidskabinet is. Het regeerakkoord wordt vrijwel wekelijks bijgesteld. Elk nieuw deelakkoord wordt trots gepresenteerd als het definitieve akkoord dat rust zal brengen. Amper is het echter gesloten, of er is een aanleiding voor nieuwe onderhandelingen. En zodra je denkt te weten hoe het zit, is er weer een verrassing. Op het moment van schrijven heeft het kabinet net besloten tot extra bezuinigingen, met als troostprijs voor de VVD 500 miljoen voor meer asfalt en voor de PvdA 300 miljoen voor de sociaal zwakkeren. Terwijl op beide posten de afgelopen maanden juist was besloten stevig te snijden. In beide gevallen is dat dus minder minder geld. Omdat u dit een weekje later leest, kan het inmiddels al weer heel anders zijn. Want zoals Rutte zei: “over alles valt te praten”. Misschien wel nog minder minder geld voor asfalt, of juist meer minder. Het kan ook nog minder minder worden met geld voor die zwakkeren. Of meer minder voor de bouw. En dan zijn we nog maar aan de tweede ronde. Binnen een paar maanden gaat het in ronde drie op deze manier over meer minder meer voor bijvoorbeeld zorg en minder minder meer voor defensie.

Het spektakel werkt sterk op de lachspieren. Zichzelf buitengewoon serieus nemende politici met in hun kielzog een leger journalisten die zich door de gangen van de Tweede Kamer spoeden. Die met een gewichtige blik plannen en akkoorden aankondigen, verpakt in frasen als “verantwoordelijkheid nemen”, “vertrouwen wekken” en “houden van dit land”. Met een onverwoestbaar en absoluut geloof in de voorspellingen van het CPB. Terwijl ze ook zelf weten dat de plannen volgende week anders zijn, de akkoorden binnenkort weer worden herzien en de voorspellingen niet uitkomen. Keizers zonder kleren is nog een vriendelijke beedspraak.

Inhoudelijk laten die bestuurders juist het tegenovergestelde zien. Niet eerder hadden we een regering die zo weinig gelooft in de eigen besluiten en zo’n extreem post-moderne visie heeft op beleid. Elke maatregel is even goed en als een meerderheid een alternatief preferereert, dan voeren we dat toch uit. Je kunt het ook een technocratische opstelling noemen: wij zijn louter het bestuur, we horen wel wat we moeten doen.

Door de voortdurende zoektocht naar steeds andere meerderheden verdwijnt de consistentie in de beleidskeuzen. Dat blijkt één van de bij-effecten van een minderheidsregering te zijn. Een minderheidsregering verlevendigt het politieke debat en vergroot de invloed van het parlement. Steeds opnieuw moet het kabinet op zoek naar meerderheden voor zijn plannen. Aangezien het per domein om andere meerderheden gaat die ook steeds wat terug willen zien van hun eigen belangen of compensatie op weer andere domeinen, verdampt de samenhang. En omdat de gevolgen van keuzen op het ene beleidsveld ook altijd voelbaar zijn op andere terreinen, wordt het een steeds ingewikkelder kluwen. Bijna wanhopig vroeg PvdA-leider Samsom dan ook om één groot nationaal akkoord, al verhulde hij die wanhoop knap door een patriottistische titel. Dat ene akkoord komt er vast niet, want de niet-regeringspartijen kunnen in de huidige verhoudingen veel meer binnenhalen. Of dat akkoord zal om die reden globaal zijn en snel weer onderwerp van onderhandelingen.

Met zelfgenoegzame laatdunkendheid is in Nederland op de uitslag van de Italiaanse verkiezingen gereageerd. Terwijl het een blik in de spiegel is. De liefhebbers van spektakel komen ook bij ons goed aan hun trekken. Wie echter nog enig geloof hecht aan de betekenis van overheidsbeleid voor economische en maatschappelijke vraagstukken, wordt hier minder vrolijk over. Inconsistentie is het lelijke gezicht van een minderheidskabinet.

Marcel van Dam

SC, 12 maart 2013